

Відділ освіти Іршавської РДА
Іршавський районний Будинок дитячої творчості

Погоджено

Протокол засідання методичної ради
районного методичного кабінету
відділу освіти Іршавської РДА
№ 01 від 22.09.2016

Затверджено

Наказ
відділу освіти
Іршавської РДА
№ 570 від 27.09.2016

Навчальна програма
з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку
«Вокально-театральний»
(авторська)

3 роки навчання

Іршава – 2016

Автор:

Панющик Тетяна Володимирівна – керівник гуртка «Вокально-театральний» Іршавського районного Будинку дитячої творчості.

Рецензент:

Дворак О.Я. – заступник директора Іршавського районного Будинку дитячої творчості.

Упорядник:

Танько Ю.Ю. – психолог Іршавського районного Будинку дитячої творчості, методист.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Надзвичайно важливу роль у розвитку та вихованні особистості має позакласна робота, адже саме в позашкільній роботі з дітьми можна задовільнити потребу останніх в творчості, самореалізації, розвитку не лише задатків та здібностей, які стосуються мистецтва безпосередньо: спів, театральна обдарованість, розвиток музичного смаку та інших індивідуальних характеристик юних школярів. Завдяки вивченню та освоєнню мистецьких напрямків дитина розвивається комплексно, розширює світ світогляд, набуває та систематизує знання про природу прекрасного і про прекрасне в природі, що в свою чергу переростає в розуміння світобудови і світосприйняття.

Мистецтво - вираження найглибших думок найпростішим способом (*Альберт Ейнштейн*). Дійсно, людина в мистецтві наче емоційний оголений нерв, адже весь спектр думок, відчуттів, почуттів, ставлення до подій і т.п., можна виразити завдяки творчості.

Актуальність даної програми виражається в грамотному і, на наш погляд, доцільному поєднанні двох видів мистецтва – вокального і театального. Сучасні реалії показують важливість поєднання цих форм творчої діяльності людини, оскільки вони надзвичайно тісно взаємопов'язані і доповнюють одна одну. Театральне мистецтво і музика є нерозлучними союзниками в світі творчості з прадавніх часів. Дана програма орієнтована на розвиток індивідуальних задатків та здібностей дітей, реалізація їх творчих інтересів, адже колективна діяльність, в тому числі, сприяє формуванню високих моральних якостей особистості та загальному розвитку вихованців.

Мета вокального-театального гуртка – сформувати в учнів в процесі сприймання музики і практичної музичної та театральної діяльності загальну культуру вихованців; їхнє особистісно-ціннісне ставлення до вокально-театального мистецтва, розвивати потребу в творчій самореалізації, підвищити мотивацію до діяльності, підвищити рівень духовного та інтелектуального саморозвитку дитини.

В основу програми покладені провідні методологічні принципи сучасної педагогіки й психології:

- системний підхід, в якому відносно самостійні компоненти розглядаються не ізольовано, а в їх взаємозв'язку, в системі з іншими.
- особистісний підхід зорієнтовує на соціальну діяльність і творчу сутність дитини як особистості. В рамках даного підходу передбачається опора у вихованні та навчанні на природний процес саморозвитку задатків і творчого потенціалу особистості, створення для цього відповідних умов;
- діяльнісний підхід. Діяльність - основа, засіб і вирішальна умова розвитку особистості. Тому необхідна спеціальна робота з вибору й організації діяльності дітей в колективі вокально-театрального гуртка;
- культурологічний підхід обумовлений зв'язком людини з культурними цінностями. Вихованець вокально-театрального гуртка не тільки розвивається на основі засвоєної ним культури, але і вносить до неї щось принципово нове, тобто він стає творцем нових елементів культури. У зв'язку з цим засвоєння культури як системи цінностей являє собою, по-перше, розвиток самої дитини, по - друге, становлення її як творчої особистості.

Завдання гуртка

Розширення музично-естетичного досвіду, набуття досвіду відтворення інтонаційно-художніх образів у процесі виконавської творчості, формування повноцінного сприймання музики і здатність переживати породжені нею емоції, що необхідно для розуміння задуму твору. Збагачення емоційно-почуттєвої сфери, розвиток загальних і спеціальних здібностей; стимулювання художньо-образного мислення, уяви та інтуїції.

Розвиток і збагачення культури, почуттів учнів, музичного смаку, потреби берегти, продовжувати і примножувати музичні та театральні традиції власного народу, виховання музично-естетичних, творчих інтересів, потреб у художньо-творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні Формування універсальних якостей творчої особистості

(самостійність, наполегливість, витривалість, енергійність, рішучість, ініціативність, дисциплінованість, організованість, відповідальність тощо).

Програма розрахована на 2 рівні навчання :

- початковий рівень – 144 години, з них 106 годин практичних занять.
- основний рівень першого і другого років навчання – 216 годин, з них 151 година практичних занять.

Навчально-тематичний план

Початковий рівень

№	Розділ, тема	Мета, завдання	Теоретичні	Практичні	Всього
1	Вступне заняття	Ознайомити дітей з планом роботи на рік	6		6
2	Акторське тренування	Навчити таким поняттям як: якторське мистецтво, актор, сцена і т.п. Виявлення та розвиток акторських задатків та здібностей вихованців.	6	14	20
3	Робота над розвитком музичних здібностей	Виявити та розвинути музичні задатки дитини засобами, які є доступними в гуртковій роботі. Прививати музичний смак, підвищувати рівень мотивації до саморозвитку засобами мистецтва.	8	20	28
4	Сценічна мова	Розвинути у дитини вміння та навички художнього читання, ознайомити з мистецтвом слова, підвищити рівень комунікації.	6	20	26
5	Музичні ігри, рухи під музику	Розвинути навички дітей розрізняти та відтворювати ритм музичної мелодії, виявити вміння дітей рухатись відповідно до контрастних змін у музичному супроводі.	4	12	16
6	Участь у масових заходах	Реалізувати набуті знанн, вміння та навички на різноманітних виступах, конкурсах, вестивалях, міського, районного та обласного значення	-	18	18
7	Самостійна театралізована діяльність	Розвинути у вихованців розуміння образу, увагу, уяву, засоби образної (жести, пози, міміка, пантоміма) та емоційної (інтонація, тембр голосу) виразності.	6	18	24
8	Підсумкове заняття	Виступ на сцені РБДТ. Аналіз результатів	2	4	6
	Всього		38	106	144

Зміст програми

(початковий рівень)

1. Вступне заняття. Організаційні питання (6 год.)

Ознайомити дітей з планом роботи на рік, з метою та умовами навчання, правилами техніки безпеки.

2. Акторське тренування (20 год.)

Навчити таким поняттям як: акторське мистецтво, актор, сцена і т.п. Виявлення та розвиток акторських задатків та здібностей вихованців.

3. Робота над розвитком музичних здібностей (28 год.)

Виявити та розвинути музичні задатки дитини засобами, які є доступними в гуртковій роботі. Прививати музичний смак, підвищувати рівень мотивації до саморозвитку засобами мистецтва.

4. Сценічна мова (26 год.)

Гімнастика обличчя. Розвиток голосу. Робота над дикцією. Робота над віршованим текстом. Робота над прозовим твором.

5. Музичні ігри, рухи під музику (16 год.)

Розвинути навички дітей розрізняти та відтворювати ритм музичної мелодії, виявити вміння дітей рухатись відповідно до контрастних змін у музичному супроводі

6. Участь у масових заходах (18 год.)

Реалізувати набуті знання, вміння та навички на різноманітних виступах, конкурсах, вестивалях, міського, районного та обласного значення

7. Самостійна театралізована діяльність (24 год.)

Розвинути у вихованців розуміння образу, увагу, уяву, засоби образної (жести, пози, міміка, пантоміма) та емоційної (інтонація, тембр голосу) виразності.

8. Підсумкове заняття (6 год.)

Виступ на сцені РБДТ. Аналіз результатів

Прогнозовані результати

Результатом засвоєння навчальної програми є сформовані ключові компетенції вихованців:

Пізнавальні:

сформовані знання про:

- виникнення театрального та вокального мистецтва;
- основні професії в театрі та їх роль у створенні вистави;
- знати, що співочий голос потрібно берегти;
- знати вимоги співочої постави

Практичні:

- володіння комплексом артикуляційної гімнастики;
- уміння міняти за завданням педагога висоту й силу звучання голосу;
- виголошення скоромовок і віршованого тексту у русі;
- співати в діапазоні
- правильно і чітко вимовляти слова пісні;
- співати чисто та злагоджено колективно пісні в унісон, з супроводом та без нього;
- вміння рухатися в заданому ритмі, по сигналу педагога, з'єднуючись у пари, трійки.

Соціальні:

- розширення власного світогляду;
- поліпшення моторної, зорової пам'яті, логічного та образного мислення;
- оволодіння навичками спілкування та колективної творчості.

Навчально-тематичний план основного рівня першого року навчання

№	Розділ, тема	Мета, завдання	Теоретичні	Практичні	Всього
1	Вступне заняття. Організаційні питання	Ознайомити дітей з планом роботи та репертуаром гуртка на рік	9	-	9
2	Вокал	Навчити вихованців чистоті інтонування та співу окремих інтервалів. Покращити дикцію та чіткість виконання голосних та приголосних. Коригувати поставу під час співу.	16	30	46
3	Сценічна мова	Гімнастика обличчя. Розвиток голосу. Робота над дикцією Робота над віршованим текстом. Робота над прозовим твором.	12	30	42
4	Музикування та імпровізація	Проведення вокальної, інструментальної, танцювальної імпровізації. Створення простих п'єс, танцювально-ритмічних рухів. Імпровізація сцен у ролях. Ритмічна імпровізація	10	16	26
5	Самостійна театралізована діяльність	Навчити вихованців сценічному етикету. Працювати над виконавською майстерністю. Репетирувати на сцені.	6	20	26
6	Культура мови і техніка мовлення	Познайомити з мовними засобами виразності; розвивати мовне дихання, артикуляцію, голос, дикцію; вчитися чіткій вимові слів; вчитися будувати діалоги; аналізувати мовні ситуації	6	20	26
7	Узагальнення і систематизація знань	Узагальнити й систематизувати отримані знання в результаті вивчення тем	3	12	15
8	Участь у масових заходах	Реалізувати набуті знання, вміння та навички на різноманітних виступах, конкурсах, вестивалях, міського, районного та обласного значення		23	23
9	Підсумкове заняття	Підбити підсумки заняття, порівняти прогнозовані та реальні отримані результати роботи гуртка	3	-	3
	Всього		65	151	216

Зміст програми

(основний рівень, першого року навчання)

1. Вступне заняття. Організаційні питання (9 год)

Ознайомити дітей з планом роботи та репертуаром гуртка на рік. Ознайомлення з правилами техніки безпеки.

2. Вокал (46 год.)

Динамічність. Тривалість. Тембр. Обертони. Музичний слух. Відчуття ритму. Музична пам'ять. Емоційність музики. Механізм звукоутворення у природі. Біологія звуку: діафрагма, легені, трахеї, бронхи, ребра, м'язи, гортань, голосові щілини. Друга сигнальна система. Артикуляційний апарат (гортань, рот, губи, зуби, язик, щелепи, верхнє та нижнє піднебіння).

3. Сценічна мова (42 год.)

Мовне дихання. Інтенація. Темп мови. Правильний наголос. Логічний наголос. Правильність вимови. Дикція. Діапазон і сила звучання голосу. Діалог. Вправи на розвиток мовного дихання. Мовні ігри: «Гра зі свічкою». «Зіпсований телефон» та інші. Побудова діалогів між героями народних казок у різних обставинах. Знаходження ключових слів в окремих фразах і реченнях і виділення їх голосом. Складання колективної казки з додаванням по одному реченню. Артикуляційна гімнастика. Лічилки. Скоромовки. Вірші.

4. Музикування та імпровізація (26 год.)

Драматичне направлення, емоційність. Мистецтво співу — мистецтво дихання. Співвідношення вдиху та видиху залежно від характеру музики, довжини музичної фрази. Вправи на дихання на одному звуці з поступовим збільшенням його тривалості та інші вправи; оволодіння навичками твердої та м'якої атаки голосу. Вивчення механізму співочого звукоутворення.

5. Самостійна театралізована діяльність (26 год.)

Сучасне обладнання театру. Обладнання залу для глядачів: партер, амфітеатр, ложа, балкон. Світ лаштунків. Обладнання сцени. Театральні жанри: драма, трагедія, комедія, балет, бенефіс, водевіль, інтермедія, мюзикл, опера, оперета.: «Що ми знаємо театр?». Розігрування сценівок на теми казкових сюжетів

6. Культура мови і техніка мовлення (26 год.)

Дикція. Чітка вимова слів, фраз. Тембр голосу. Ритм – особливості художньої вимови. Вправи для розвитку артикуляційного апарату. Вправи для розвитку дикції. Чистомовки. Лічилки. Скоромовки. Забавні вірші. Мовні ігри. Побудова діалогів з обраним партнером.

7. Узагальнення і систематизація знань (15 год.)

Повторення теоретичних відомостей про основи театральної та вокальної культури: види театального мистецтва, співу, театральні та вокальні жанри, обладнання сцени й залу для глядачів. Участь у концертах дитячої творчості. Участь у міських, обласних конкурсах, фотовиставка.

8. Участь у масових заходах (23 год.)

Участь у міських, обласних концертах конкурсах і фестивалях.

9. Підсумкове заняття (3 год.)

Виступ на сцені РБДТ. Аналіз результатів. Порівняння прогнозованих та фактичних результатів.

Прогнозовані результати основного рівня першого року навчання

Теоретичні:

- розширені знання про особливості театального вокального мистецтва; театральні жанри; види вокалу;
- сучасне обладнання сцени;
- володіння термінами вокально-театального спрямування.

Практичні:

- створювання пластичної імпровізації під музику різного характеру;

- володіння комплексом артикуляційної гімнастики;
- виконання на сцені природньо і вільно фізичні дії;
- виконання вправ на розвиток дихання;
- орієнтуватися у сфері сучасної музики;
- відрізняти високохудожні твори від низькопробних;

Соціальні:

- звільнення від психологічних блокувань;
- уміння обирати потрібні джерела інформації;
- проведення самостійних спостережень.

Навчально-тематичний план основного рівня другого року навчання

№	Розділ, тема	Мета, завдання	Теоретичні	Практичні	Всього
1	Вступне заняття. Організаційні питання	Ознайомити дітей з планом роботи та репертуаром гуртка на рік	9	-	9
2	Основи режисури й сценарної майстерності	Ознайомити учнів з основами художньо-постановочної діяльності, композиційною побудовою сценарію, сценічним завданням і її елементами; розвивати сценічну увагу	18	30	48
3	Вокал	Навчити вихованців володіти голосом, розуміти вокальні твори, підвищити рівень музичної культури	12	30	42
4	Ритмопластика	Розвивати вміння володіти своїм тілом; розвивати почуття ритму, координацію рухів; удосконалювати рухові здібності; відпрацьовувати жести й міміку	8	16	24
5	Самостійна театралізована діяльність	Підвищити рівень сценічного етикету вихованців, працювати над виконавською майстерністю.	6	20	26
6	Культура мови і техніка мовлення	Тренувати чітку вимову звуків, слів, фраз; учити користуватися інтонаціями; будувати діалоги, тренувати силу звучання голосу, артикуляцію	6	18	24
7	Акторська майстерність	Навчити навичкам театральної сценічної діяльності; знайомити з основами акторської майстерності; працювати над розвитком сценічної й довільної уваги, пам'яті, зорових і слухових сприйнятів, дотику, уяви; виконувати дії з уявними предметами	3	14	17
8	Участь у масових заходах	Реалізувати набуті знання, вміння та навички на різноманітних виступах, конкурсах, виставах, міського, районного та обласного значення		23	23
9	Підсумкове заняття	Підбити підсумки занять, порівняти прогнозовані та реальні отримані результати роботи гуртка	3	-	3
	Всього		65	151	216

Зміст програми

(основний рівень, другого року навчання)

1. Вступне заняття. Організаційні питання

Ознайомити дітей з планом роботи та репертуаром гуртка на рік. Ознайомлення з правилами техніки безпеки.

2. Основи режисури й сценарної майстерності

Режисура. Режисерський постановчий план. Основа театру – п'єса, основа театралізації – спектакль. Сценарій. Ідейно-художній і композиційний задум. Сценічна задача і її елементи. Сценічна увага. Композиційна побудова сценарію. Створення оригінальної п'єси: зав'язка, кульмінація, розв'язка. Бесіда «Хто і як створює виставу?» П'єси-розповіді. Читання по ролях, обговорення, прослуховування, перегляд, ілюстрування, інсценівки. Артикуляційні гімнастики, мовні ігри, акторські розминки, тренінги, театральні-творчі вправи.

3. Вокал

Вивчення механізму співочого звукоутворення. Опора та співочі відчуття. Вироблення співочого звукочастотного вібрато. Спів окремих звуків, сталих ступенів, звукоряду тощо. Знайомство з веденням звуку: *legato* та *non legato*. Роль артикуляційного апарату у вокалізації та округленні голосних. Вирівнювання голосних при співі вправ на «і - є - а - о - у» в поєднанні з різними приголосними, а також вирівнювання та округлення їх у конкретних вокальних фразах; робота над розширенням звуковисотного діапазону; робота над якістю звуку.

4. Ритмопластика

Виразність рухів. Освоєння сценічного простору. Рух в різних темпах по сценічному майданчику. Передача характеру і настрою музичного твору у вільних музичних пластичних імпровізаціях. Жести і міміка. Безпредметні етюди. Імітаційні ігри. Вправи на розвиток пластичної виразності: «У країні Велетнів», «Зачарований ліс», «Місто роботів» і інші. Театральні ігри на перетворення, розвиток рухових здібностей.

5. Самостійна театралізована діяльність

Органічна сценічна увага. Розвиток уваги, пам'яті, спостережливості, зорових і слухових сприйнятів, дотику, уяви. Фізичне самопочуття. Пам'ять фізичних дій. Зміна відносин до предмета, місця дії, факту, партнера. Дії з уявними предметами. Вправи на освоєння елементів внутрішньої психотехніки. Вправи на розвиток дотику, уяви, фізичну пам'ять, фізичне самопочуття. Етюди на фізичне самопочуття. Театрально-творчі навчальні вправи й ігри на дії з уявними предметами або на пам'ять фізичних дій. Участь у театральних постановках. Акторські розминки.

6. Культура мови і техніка мовлення

Рима як співзвучання кінців віршованих рядків. Засоби звуконаслідування в художній мові. Опорні слова, їх роль у мові актора. Монолог. Виразне читання віршів, діалогів, монологів, п'єс. Творчі ігри зі словами: «Піймай риму», «Підкажи слово», «Хто як співає?» Складання оповідань по опорних словах. Скоромовки. Чистомовки. Лічилки. Дихальні, артикуляційні вправи.

7. Акторська майстерність

Акторська майстерність. Освоєння сценічного простору. Сценічне спілкування. Сценічна пластика. Взаємодія з партнером на сцені. Дії акторів у запропонованих обставинах. Манера триматися на сцені. Мова акторів. Театрально-творчі навчальні вправи на освоєння сценічного простору, розвитку пластичної виразності, рухових здібностей. Ігри-драматизації. Конкурси юних театрознавців. Етюди. Безпредметні етюди. Пантоміма. Акторські розминки. Тренінги. Спектаклі.

8. Участь у масових заходах

Участь у міських, обласних концертах конкурсах і фестивалях. Відпрацювання на сцені, перед глядачем, засвоєних вокальних та театральних технік

9. Підсумкове заняття

Звітний концерт. Аналіз ефективності гурткової роботи. Порівняння прогнозованих та фактичних результатів.

Прогнозовані результати основного рівня другого року навчання

Пізнавальні: розширені знання про:

- «сценарій», «режисуру», «композицію»;будову сценарію;володіння термінами.

Практичні:

- вміння на основі невеликих за обсягом розповідей створювати сценарії п'єс; інсценування створених сценаріїв; виконання артикуляційних й мовних вправ; ередавання колективно й індивідуально заданий ритм по колу; орієнтування на сцені; уміння рухатися по сценічному майданчику у різних темпах; уміння виразно читати вірші;
- виконувати вправи та фрагменти творів із використанням різних вокальних прийомів; добре розуміти характер творів, які виконуються, передавати їхній зміст і емоційний настрій слухачам; поводити себе на сцені невимушено та впевнено; користуватися звукопідсилювальною апаратурою та мікрофонами.

Соціальні:

- оволодіння навичками спілкування та колективної творчості;
- вміння управляти своїми емоціями;
- вміння визначати по вербальній і невербальній поведінці стан інших людей і адекватно реагувати;
- вміння ціннісно ставиться до себе та інших;
- вміння стійко долати труднощі психологічного характеру.

**ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ
ДЛЯ ГУРТКА «ВОКАЛЬНО-ТЕАТРАЛЬНИЙ»**

Основне обладнання	Кількість, шт.
<i>Музичні інструменти та апаратура</i>	
Акустична система	2
Магнітофон	1
Мікрофон шнуровий	2
SD-диски	За необхідністю
Мікшерний пульт	1
Монітор	1
Підсилювач	1
Радіомікрофон	2
Стійка для мікрофона	2
Фортепіано	1

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка / В.Ц. Абрамян. – К.: Лібра, 1996. – 224 с.
2. Барвінок І. Ти і музика навколо тебе. Особливості формування музично-естетичної культури молодших школярів у позашкільній роботі // Рідна школа. – 1999. – № 5. – С. 54-56.
3. Бервецький З., Хлебнікова Л. Виховувати музичну культуру // Грані творчості: Кн. для вчителя. – К.: Рад. школа, 1989. – С. 126 – 140.
4. Вчимося співати. 1 – 3 класи / Упор. М.К.Яскулко. – Х.: Ранок, 2000.
5. Вчимося співати. 5 – 8 класи / Упор. М.К.Яскулко. – Х.: Ранок, 2000.
6. Закон України «Про позашкільну освіту». - К., 2000.
7. Кошиць О. Про українську пісню й музику. – Київ: Музична Україна, 1993 – 48 с.
8. Лановик З., Лановик М. Усна народна творчість: Підручник – К., 2001 – 597 с.
9. Методика музично-слухового співочого виконання школярів. - Х., 2006.
10. Миропольська Н.Є., Николо С.А., Рагозіна В.В., Хлебнікова Л.О., Шахрай В.М. Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виконання. – Тернопіль, 2006.
11. Програми гуртків художньо-естетичного напрямку. - К., 1996; Х., 1997; Х., 2004.
12. Програми з музики для середньої загальноосвітньої школи та позакласна робота з музики: 1 – 4 класи / Програми склали: народний артист України, професор А.Т.Авдієвський, канд. пед. наук, доцент А.Г.Болгарський та ін. – К.: Освіта, 1991.
13. Програми з музики для середньої загальноосвітньої школи та позакласна робота з музики: 5 – 8 класи / Програми склали: народний артист України, професор А.Т.Авдієвський, канд. пед. наук, доцент А.Г.Болгарський та ін. – К.: Освіта, 1993.